

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

JAMES SALTER
Un joc și
o desfătare

Traducere din engleză și note de
JUSTINA BANDOL

HUMANITAS
fiction

Redactor: Raluca Popescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Anca Lăcătuș
DTP: Dragoș Dumitrescu, Veronica Dinu

Lucrare executată la Tipo Lidana

JAMES SALTER
A SPORT AND A PASTIME
Copyright ©1967,
renewed 1995 by James Salter
All rights reserved

© HUMANITAS FICTION, 2022, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SALTER, JAMES
Un joc și o desfătare / James Salter; trad. din engleză și note
de Justina Bandol. – București: Humanitas Fiction, 2022
ISBN 978-606-779-917-0
I. Bandol, Justina (trad.; note)
821.111

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

*Să știți că viața de acum nu este decât un joc,
o desfătare, o găteală fără rost...*

Coranul, 57:20

Septembrie. Zilele acestea luminoase par fără de sfârșit. Orașul, care a fost aproape gol în august, se umple acum din nou – se reîntregește. Restaurantele se redeschid, magazinele. Oamenii se întorc de la țară, de la mare, din călătoriile pe șosele gemând de mașini. În gară e aglomerație. Copii, câini, familii cu geamantane vechi legate în curele. Îmi fac drum printre ei; parc-aș fi într-un tunel. Ies în cele din urmă în strălucirea orbitoare din zona peroanelor, sub un acoperiș de sticlă ce pare să amplifice lumina.

De-o parte și de alta, un șir lung de vagoane verde-închis, cu vopseaua bășicată de bătrânețe. O iau pe lângă ele uitându-mă la număr – clasa întâi și a doua. E plăcut să vezi toate plăcuțele cu numărul tipărit pe ele. E ca și cum ai număra bani. Am sentimentul confortabil că mă las în grija celor care conduc aceste mari trenuri somnoroase, prin ale căror geamuri transparente pasagerii privesc fără țință, vlăguiți și tăcuți ca invalizii. E greu de găsit un compartiment gol, pur și simplu nu sunt. Geamantanele se fac grele. Pe la jumătatea peronului urc în

tren, o iau pe coridor și, în cele din urmă, trag de mâner și deschid o ușă. Cei dinăuntru nici măcar nu ridică privirea. Îmi pun bagajele sus pe raft și mă instalez. Tăcere. Parc-am aștepta să intrăm la doctor. Arunc o privire în jur. Pe pereți sunt fotografii turistice, scene din Bretania, Provența. Vizavi de mine stă o fată cu niște pete pe picior de culoarea strugurilor. Privirea mi se oprește întruna asupra lor. Sunt ca niște insulițe într-o strâmtoare.

În sfârșit, cu un mic icnet de protest, ne punem în mișcare. Scrâșnet metalic, pocnetul ascuțit al ușilor. Ușoara hurducare, plăcută, peste macazuri. Cerul e albicios. Pe locul din colț – sacou albastru, pantaloni albaștri – doarme un francez. Nuanțele nu se potrivesc însă, fac parte din două costume diferite. Șosete *gris perle*.

În scurt timp alergăm deja pe culoarul plecărilor, casele din suburbii trec în goană pe lângă noi, străzi obișnuite, blocuri scunde, curți, ziduri. Viața secretă a Franței, în care nu poți pătrunde, viața albumelor de fotografii, unchi, nume de câini care-au murit. În zece minute, Parisul rămâne în urmă. Orizontul înțesat de clădiri dispare. Deja mă simt liber.

Franța verde, burgheză. Gonim cu o viteză colosală. Traversăm poduri cu un huruit scurt. Peisajul rural se deschide tot mai mult. Suntem în drum către orașele de provincie unde nu merge nimeni. Porțiuni lungi de culoarea grâului și apoi pământ verde, drept, culcat, roditor. Clădirile fermelor sunt de piatră. Înțelepciunea de generații știe că pământul e singura avere autentică – o cunoaștere care n-are nevoie să se pună la

îndoială, să se schimbe. Câmpia largă ca un uriaș teren de sport, și pâlcuri de copaci.

Fata are alunițe și pe față, iar unul dintre degete i-e bandajat. Încerc să-mi imaginez unde lucrează – la o *pâtisserie*, hotărâsc. Da, o văd stând în spatele vitrinelor cu produse. Asta e. Are pantofi negri, ușor prăfuiți, cu vârful foarte ascuțit. Absurd de ascuțit. Inele ieftine pe ambele mâini. Poartă o bluză neagră, fustă tot neagră. Puțin cam corpulentă. Încrețește fruntea citind povestirile de dragoste din *Echo Mode*. S-ar părea că înaintăm mai rapid.

Străbatem în goană orașe mici. Cesson, o gară palidă cu ceas vechi; barje pe râuri. Încă o localitate trecută în viteză, cu oamenii de pe *quai*¹ nemișcați ca vitele, apoi tuneluri în care ți se înfundă urechile. Ai zice că cineva amestecă un pachet uriaș de cărți cu imagini. Urmează un truc: liniște, vă rog! Până și trenul încetinește puțin, ca și cum s-ar supune. Fata din fața mea a adormit. Are buze înguste, coborâte la colțuri, trase în jos de amăreala cunoașterii. Fața i-e întoarsă spre soare. Se mișcă în somn. Mâna îi alunecă în jos; palma ajunge să i se odihnească pe burta deja rubensiană. Apoi ochii i se deschid pe neașteptate. Mă vede și-și întoarce privirea, se uită pe geam. Și-a încrucișat acum amândouă mâinile pe burtă. Ochii i se închid din nou. Ne aplecăm ușor la curbe.

Pe sub noi trec canale, dense ca jadul, pe care se întind barje late. Apa e verde de mătasea-broaștei, aproape că poți scrie pe ea.

1. Peron (în limba franceză în original).

Sunt fânețe de forme lungi, rectangulare, și apoi dealuri, nu prea înalte. Plopi. Terenuri de fotbal, pustii. Montereau – un băiat pe bicicletă așteaptă lângă gară. Biserici cu giruete. Râuulețe, bărci cu vâsle, proptite sub copaci. Fata începe să-și caute o țigară. Observ că încuietoearea genții i-e stricată. Mergem acum în paralel cu o șosea, mai repede decât automobilele, care ezită și se îndepărtează treptat. Soarele îmi bate pe față. Adorm. Frumoasa piatră de construcție a zidurilor și fermelor rămâne neadmirată și la fel formele geometrice ale câmpurilor, unele spelbe ca miezul de pâine, altele întunecate ca marea. Trenul încetinește și se mișcă acum cu un zângănit măsurat, solemn, ca de căruță. Deschid ochii și văd în depărtare cenușiul scheletic al unei catedrale, conturul albăstrui al orașului Sens. În gară, unde ne oprim timp de câteva minute, călătorii merg de-a lungul peronului spart, și pietricelele le scrâșnesc sub tălpi. Domnește însă o liniște ciudată. Se aud șoapte și tuse, ca în timpul unui antract, foșnetul hârtiei rupte de pe un pachet de țigări. Fata a dispărut. Și-a strâns lucrurile și a plecat. Sens e în curbă, și stăm înclinați. Pasagerii privesc în gol, moleșiți, de la ferestrele deschise.

Dealurile se apropie și aleargă împreună cu noi în timp ce ne îndepărtăm încet de oraș. Geamurile caseilor, deschise, sorb aerul cald al dimineții. Clăile de fân iau formă de cutie, de coteț, de pâine. Pe deasupra noastră trece neașteptat o biserică. În ziduri, crăpături de ajuns de largi pentru ca păsările să-și facă-n ele cuib. Am să cutreier drumurile acestea de țară, am să merg pe firul apelor scânteietoare.

Roz intens, roșcat, pământiu, brun-gălbui – acestea sunt culorile orașelor. Pășuni lungi, ascendente, cu șiruri de copaci. În Saint-Julien-du-Sault hotelul pare gol. De data asta baloturi de fân, legate. Pătrate mari de porumb. Cezy – gara e ca decorul unei piese care nu se mai joacă. Piramide de fân, mansarde, baricade. Livezi. Copii muncind în grădini de zarzavat. Scrie cu roșu JOIGNY.

Traversăm un râu nu prea mare, Yonne, și intrăm în Laroche. Un hotel, cu acoperișul înnegrit de ani. Flori în jardiniere. Ne mai oprim o dată. Aici se schimbă trenul.

Ne postăm pe peron în apropierea cărucioarelor de bagaje, ce par abandonate. Dintr-un cărucior se vând sendvișuri și bere. O tânără însărcinată trece pe lângă și-mi aruncă o privire. Față arsă de soare, ochi albastru-spălăcit, expresie senină. Oamenii, femeile mai ales, par să fi redevenit reali. Făpturile elegante ale metropolei, ale marilor trasee turistice, ale stațiunilor, s-au pierdut, abia dacă-mi amintesc de ele. Aici suntem altundeva. De cealaltă parte a șinelor, umbrele sunt pline de biciclete. Pe bănci luminate de soare șed muncitori în albastru, așteptând.

De aici încolo linia nu mai e electrificată. Se călătorește mai încet. Trecem pe lângă ape verzi în care au căzut copaci. În compartiment intră fuioare amărui de fum, fumul acela fabulos, coroziv, care roade oțelul și face haltele negre ca smoala.

În colț, într-un balonzaid, cu părul sclipind, stă o fată tăcută cu chip de pasăre, o față din aceea mică și dură, cu oasele strânse aproape sub piele. Un chip

însuflețit, chipul unei fete care s-ar putea muta într-un oraș mare. Are ochi mari, subliniați cu negru, gura mare, palidă ca ceara. La gât, o fâșie de strasuri. Mi se pare că văd totul mai clar. Mi se dezvăluie detaliile unei întregi lumi.

Cerul s-a acoperit aproape complet de nori. Lumina s-a schimbat, și la fel culorile. Copacii devin albaștri în depărtare. Câmpurile par uscate. Tuneluri de fân, moschei, turnulețe, cupole. Fiecare casă are propria grădină de zarzavat. Drumurile sunt goale pe-aici – un motociclist, un camion și atât. Oamenii călătoresc în altă parte. Lângă o casă, două colivii mici, atârdate afară, ca să ia aer canarii. Trecem pe lângă cărămizi și coifuri de fân. Înaintăm cu trudă. Mirosul acid al fumului vine și pleacă. Țiuitul lung și sfredelitor al sirenei pierzându-se în depărtare mă umple de bucurie.

Fata a scos din geantă o caramela. O desface din ambalaj și și-o pune în gură ca să rămână tăcută. Degetele ei răsucesc hârtia, rulând-o încet și strângând ruloul. Are ochi albastru-pal, sfredelitori. Nasul e lung, dar feminin. Sunt curios să-i văd dinții.

Își dă cu mâna prin păr, mai întâi după o ureche, apoi după cealaltă. Pare să aibă verighetă emailată. De geamantan e prinsă în curele o umbrelă cu calotă violet. Mâner auriu, subțire ca un creion. N-are oje pe unghii. Stă nemișcată și se uită țintă pe fereastră, cu buzele îndoite într-o expresie vagă de resemnare. Fetița așezată vizavi de mine nu-și poate lua ochii de la ea.

Încep să mă uit pe fereastră. Ne apropiem deja. În sfârșit, în depărtare, pe cerul brăzdat de dâre, apare un orașel. O singură fleșă, măreață, severă ca un monu-

ment: Autun. Îmi dau jos geamantanele. În timp ce le car pe culoar, am un scurt și neașteptat acces de spaimă. Toată ideea de a veni aici mi se pare ireală.

Se dau jos doar doi-trei oameni. Nu e încă prânzul. Un singur ceas cu ace negre care tresar la fiecare jumătate de minut. În timp ce merg pe peron, trenul se pune în mișcare. Cine știe de ce, mă sperie să-l văd plecând. Trece și ultimul vagon. În urmă rămân șinele goale, un alt *quai* și nici țipenie. Da, văd deja cu ochii minții: în anumite dimineți, în anumite dimineți de iarnă, totul e aproape complet învăluit în ceață – detalii, obiecte prind încet contur pe măsură ce te apropii de ele. După-amiaza, soarele întipărește în toate o lumină rece, eterică. Intru în sala principală a gării. Un chioșc de presă cu obloane de fier, închis. Un cântar enorm. Pe perete, mersul trenurilor. Bărbatul de la ghișeul de bilete nu ridică ochii când trec prin fața lui.

Casa soților Wheatland se află în partea veche a orașului, construită chiar pe zidul roman. Mai întâi un bulevard lung, străjuț de copaci, și apoi piața foarte întinsă. O stradă de magazine. După ele, nimic, case, o tăcere de Utrillo. În sfârșit, Place du Terreau. O fântână trilobată din care beau porumbeii, și, înălțându-se deasupra ei ca o mare navă eșuată, catedrala. De aici nu poți decât să zărești fleșa, țintată pe la cusături, fleșa aceea superbă care indică în același timp spre centrul Pământului și spre vidul din afara lui. Drumul ocolește prin spate. Aici, multe geamuri sunt sparte. Romburile armăturii de plumb se cască goale și negre. La vreo treizeci de metri mai încolo e o mică stradă